

Korte mededelingen

Juncus foliosus Desf. (Gestreepte greppelrus) in Nederland teruggevonden

Peter Heukels (Deltalaan 65, 7417 VB Deventer)

Juncus foliosus (Fig. 1), een soort behorend bij het *J. bufonius*-complex, werd in 1798 door Desfontaines beschreven van moerassen in Algerije, en is sindsdien gevonden in Marokko, Tunesië, Madeira, Noord-Sardinië, Zuid-Spanje, Portugal, West-Frankrijk, Groot-Brittannië en Ierland.¹ Vrij recent werd hij in de Belgische Kempen² en in het uiterste zuiden van Noorwegen³ gevonden.

Juncus foliosus is in eerste instantie herkenbaar aan de donkere lengtestrepen op de bloemdekbladen (Fig. 1) en met een sterke loep zijn overlangse richels zichtbaar op de zaden (Fig. 2). In de collectie van het Nationaal Herbarium Nederland in Leiden bevinden zich drie herbariumvellen met planten die ook deze kenmerken vertonen:

1. Leg. *Unio* (*Ned.Bot.Ver.*), 28 juli 1889. Borger (Drenthe).
2. Leg. *J.G. Sloff*, 13 juni 1918. Terschelling, Groene Plak.
3. Leg. *J.L. van Soest*, juni 1927. Arnhem, bron Zijpenberg.

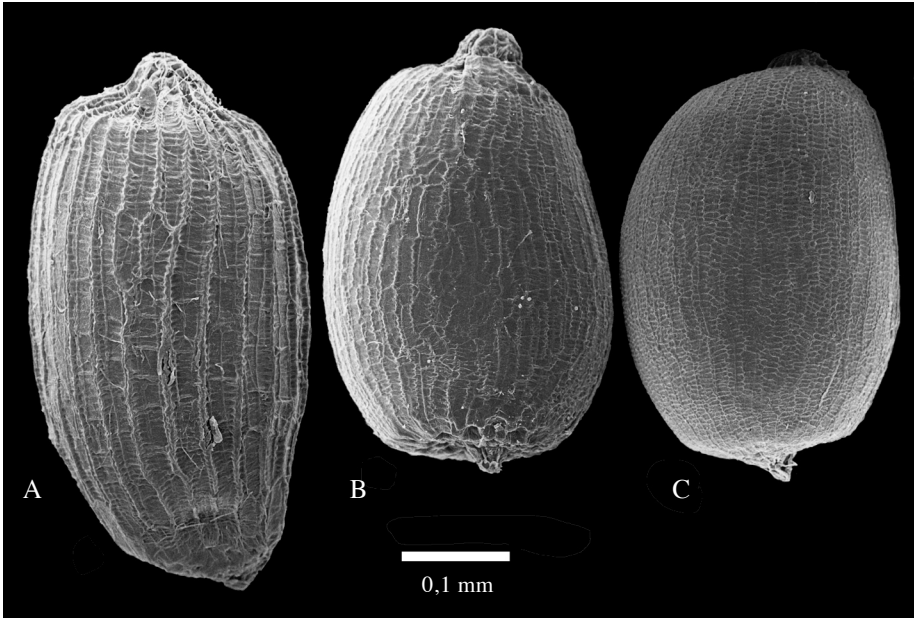
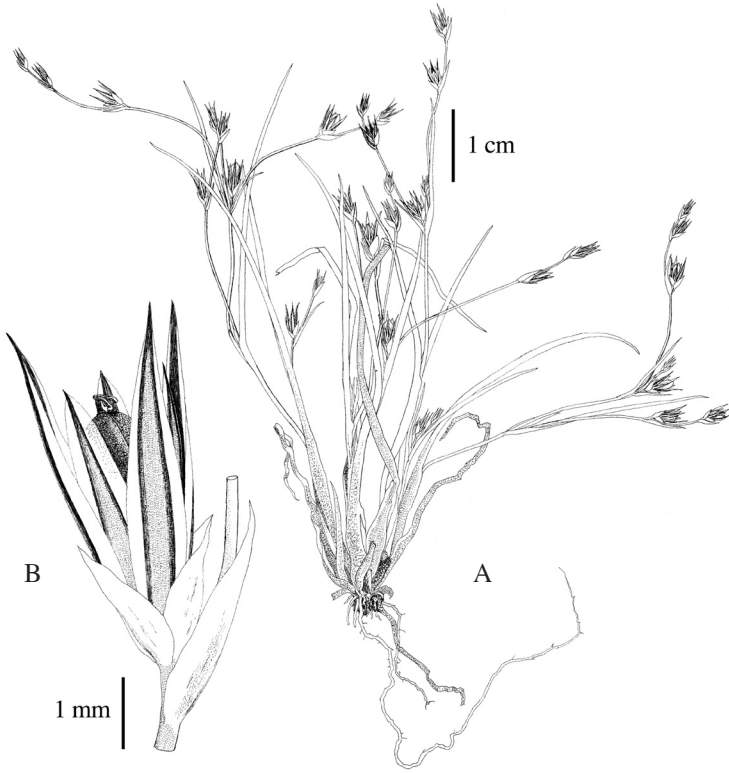
Behalve in bovengenoemd bloemkleur- en zaadkenmerk onderscheidt *Juncus foliosus* zich van *J. bufonius* (Greppelrus) en *J. ambiguus* (Zilte greppelrus) door de relatief lange helmknoppen en de vaak wat bredere bladen.⁴ De planten van de Zijpenberg zijn het best als *J. foliosus* herkenbaar, ook wat betreft de bladbreedte. Het materiaal van Borger is minder fors ontwikkeld, en groeide samen met *J. bufonius*. De planten van Terschelling hebben minder opvallende strepen op de bloemdekbladen, maar vertonen wel de karakteristieke overlangse richels, zodat ook hier vergissing uitgesloten lijkt. Ook dit materiaal groeide blijkbaar samen met *J. bufonius* en tevens met *J. pygmaeus* (Dwergrus), welke beide op hetzelfde herbariumvel waren gemonteerd.

Fig. 1. *Juncus foliosus* Desf.: A. habitus, B. bloem (tekeningen: P. Heukels).

→
(boven)

(onder)

Fig. 2. SEM-foto van zaden (SEM = *Scanning Electron Microscope*): A. *Juncus foliosus* Desf. (materiaal van Borger), B. *Juncus bufonius* L. (materiaal van Barchem, 1915, leg. A.W. Kloos), C. *Juncus ambiguus* Guss. (materiaal van de Knardijk, Oost-Flevoland, 1954, leg. D. Bakker).

Volgens Allen⁵ moet *Juncus foliosus* worden beschouwd als lid van het Hiberno-Lusitanische element in de Britse flora, met een typisch Atlantisch karakter. Het is daarom enigszins verwonderlijk dat twee van de drie Nederlandse vindplaatsen in de wat meer continentale floradistricten van ons land zijn gelegen: de Zijpenberg valt binnen het Subcentreuroop District, Borger ligt in het hart van het Drents District. Ook de recente Belgische vindplaatsen liggen betrekkelijk ver van de kust af; men veronderstelt dat de planten daar door trekvogels zijn meegevoerd.² Het is echter waarschijnlijk dat de Europese verspreiding nog slecht bekend is.

Tot voor kort waren bovenstaande collecties de enige door herbariummateriaal gestaafde vondsten, maar in 2000 vonden René van Moorsel de soort buitendijks aan de noordoostoever van het Ketelmeer op de Ramspolplaat (185-513).⁶ Er is dus alle reden om ook op andere plaatsen uit te kijken naar deze in elk geval toch wel zeldzame soort.

Over de status van de soort in Nederland bestond geruime tijd twijfel, vooral omdat de soort niet voor Nederland werd genoemd in de speciale studie over de grep-pelrussen⁷, reden waarom deze soort niet in de Standaardlijst⁸ werd opgenomen. In de komende 'Heukels'⁴ wordt de soort wel erkend, nadat bij hernieuwd onderzoek van de drie oudere collecties ook de karakteristieke kenmerken van de meeldraden werden gezien.⁹

1. T.A. Cope & C.A. Stace. 1978. The *Juncus bufonius* L. aggregate in western Europe. *Watsonia* 14: 113–128.
2. J. Lambinon, L. Delvosalle & J. Duvigaud. 2004. *Nouvelle Flore de la Belgique*, éd. 5. Meise.
3. J.L. Johnson. 1987. *Juncus foliosus*, et nytt siv i Skandinavia. *Blyttia* 45: 65–67.
4. R. van der Meijden. 2005. Heukels' Flora van Nederland, ed. 23. Groningen. (in druk)
5. D.E. Allen. 1969. The flowering plants of the Isle of Man. Douglas.
6. B. van Gennip & B. Kers. 2004. Vossemeer en Ramspolplaat. In: P.W.F.M. Hommel & M.A.P. Horsthuis (red.), *Excursieverslagen 2000*. Plantensociologische Kring Nederland.
7. P.J. van Loenhoud & A.A. Sterk. 1976. A study of the *Juncus bufonius* complex in the Netherlands. *Acta Bot. Neerl.* 25: 193–204.
8. W.L.M. Tamis, R. van der Meijden, J. Runhaar, R.M. Bekker, W.A. Ozinga, B. Odé & I. Hoste. 2004. Standaardlijst van de Nederlandse flora 2003. *Gorteria* 30: 101–195.
9. Mondelinge mededeling R. van der Meijden.